

מלחמת תרבות / שיעור בוגרות במרכז

1. אורות (עמ' כ"ג)

כשם שמכירים תנאים אקלימיים, מסוגלים לבעלי חיים ולצמחים שונים, ויותר מזה- תנאים מובדלים לסוגים: הים והיבשה, העפירה באויר וההליכה, ומי שמסוגל לאחד מהם, אם יחליף את תפקידו במה שמזרז לו- את נפשו הוא חובל, ככה הם גם החילופים הרוחניים, מצד פנימיות ערכי החיים שלהם. בכל ספירה רוחנית יש צביוני חיים מיוחדים. כל זמן שהדברים באים רק למגע של הכרה- אין הדבר חוזר כל כך עד עומק החיים, אמנם כיון שבאו לידי הרגשה- כבר החיים מתרשמים בו ביותר על פי תנאיהם המיוחדים. וכשבא עד לידי אמונה ודבקות- אז החיים מוטבעים במטבעתם המיוחדת, ואם הם נאותים לאותו המקצוע- אז הם מתברכים ומתאדרים, ואם אינם נאותים לו- אז כפי מידת ריחוקם וניגודם, ולפי מדת שיקועם בתוכו והשרשתם- ככה תהי מידת חורבנם ואיבודם. זאת היא התכונה העמוקה של ההשתמרות מאשה זרה במובן הרוחני, אשר "דרכי שאול ביתה", "ורגליה יורדות מות"; וכמה גדולה היא מידת ההמשכה לרכי לב וקטני דעת, "הולך אחריה פתאום כשור אל טבח יבוא וכעכס אל מוסר אויל".

2. עין אי"ה (שבת ב', עמ' 128)

"הוא בשמה והיא בשמו, יש משום דרכי האמורי".

יסוד דרך ד' הסלולה בישראל, הוא מילוי החובה. התעודה האלוקית היא מקפת את האדם למלאות את תכונתה. נוצר האדם על פי גורלו להיות איש או אישה- היינו למלא תפקיד ידוע בהווה. השם המיוחד את העצמיות של הנקרא, כולל בקרבו את הצד היותר יסודי שבהווה. כיון שהווה היא חובה, עבודה ומשמרת, אי אפשר להעלות על הלב כי אם להתפשט בשכלול החיים שבתוך החוג, המצוייר מהגורל העליון. דרכי האמורי נוסדו על ההנחה המגושמה שהחיים הם 'מילוי-החפץ', לא 'מילוי-חובה'. את החפצים אפשר להחליף על פי השפעת חפץ יותר מלבב. חיי המשפחה המוטבעים על פי מילוי החובה, מכוונים את התפקיד לכל צד, עד אשר עם כל ההשפעות שכל אחד מקבל מזולתו- לא יומר היסוד של ההווה ותכונת החיים- שהוא יסוד השם. מה שאין כן דרכי האמורי, התרים רק אחרי מילוי הרצון, ועם עדנת הרצון והרמת ערכו על פי החובה, אין להם כל עסק. הם מורים גם להחליף את עצם החיים שלהם כשהרוח יעלה להיות נוטה לזה. וכל האורחות היותר נלוזים, יכולים הם להיות מתפשטים על פי שילוח רסן מעל החיים, מאין להם תעודה וחובה, כי אם חפץ ומילוי שרירות לב. תכונת חיים כאלה מתעתקת מנפש לנפש באין מעמד, הולכים "כגלגל לפני סופה" "ושם רשעים ירקב".

3. מאמרי הראי"ה (עמ' 451)

מחאה נגד חילול שבת וחג

לא בפעם הראשונה פוגשים אנו בדברי ימינו מצב איום ומדולדל במובנו החומרי, וביחוד במובן הרוחני. מצב שהיה צריך להביא לידי התמרמרות של יאוש. אבל אנו איננו נפחדים. איננו נואשים מכל ירידה, בטוחים אנו כי "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם" ומאופל וממחשך אור ישועה יזרח.

אף כי בלב דווי. אבל לא בלב נואש, אנו מביטים על הדלדול הנורא הרוחני העומד לעינינו בתור איזו כוחות המשתתפים עמנו בבניין החומרי של העם והארץ. אבל מפני זה, ודווקא מפני זה, אנו מוצאים בעצמנו כח וחובה, לעמוד נגד הפרצות, ולמחות בכל עוז נגד ההריסות הנותנות אותנו לחרפה ושממון. והמבלעות את כל מעשינו. אמנם, גם הקלקלה הרוחנית היותר איומה לא תוכל להחריב כליל את משאת נפשנו, גם על פשעה של עבודה זרה, שנינו ממדרש חכמים ז"ל: "למה נקרא שמם אלהים אחרים? מפני שהם מאחרין הטובה מלבוא לעולם". דווקא לאחר את הטובה יש בכוחם של מקלקלים ומהרסים בישראל. ולא לאבד את הטובה... אבל מפני שלא כנואשים אנו נלחמים, כי אם כגיבורים בטוחים במטרתם, על כן צריכה מלחמתנו להיות תמיד מלאה זהירות, של יושר ושל דעת.

אבל סוף כל סוף הנני מכריז בגלוי שנדע אשר למלחמת אלים אנו נגשים, על אחינו ולא על אויבינו. לא ישראל על הכנעני והעמלקי, אלא יהודה על שמעון, ושמעון על בנימין. רגש האחוה שאנו מרגישים גם נגד אחינו, אלה אשר כל כך התרחקו מסבות שונות ונוראות מבית חיינו, מיסוד הקודש, מחי התורה והמצווה. הכוללים את האומה כולה לדורותיה הוא שמחדיר בנו את רגש המלחמה, ומגביר את כוחה ואת מרירותה של מחאתנו, אבל הוא נותן בנו גם כן תכונה של זהירות- כי סוף כל סוף לא על אויבים, כי אם על אחינו אנו לוחמים... לא ניגע בשום ענין אשר יוכל

לסבב איזה מעוט כח לשובנו החביב, כי אם נהיה קולעים את חצינו אל המטרה של גדירת הפרצה. חילול שבת ויום טוב שנעשה בפרהסיא במושבה עין גנים על ידי אסיפת הפועלים בהמון, הרעיש את לב קהל ה' בכללו. את כל ישראל יושב ארץ ישראל, עד שהמחאה התפרצה כמעט באפס יד. נשמת האומה מצאה את עצמה נכאבת ועלובה על ידי אחדים מבניה, אשר ירמסו ברגלים כל כך גסות את עורק חייה. היא לא תוכל לדום, היא תמחה בכל עוז. ומלחמה תשיב אל חיק בניה מהרסיה ומחריביה. עם כל מה שאנו רגילים לישא את דגל השלום והאחוה גם לאחים נרחקים, עם כל מה שאנו מצדדים תמיד כלפי אהבה וחסד, ומרבים אנו לשון: "דאף על גב דאינון משחיתים איקרי בני, ואף על גב דלית בהו הימנותא איקרו בני", לא נוכל לעמוד מנגד בעת אשר הרעה גמלה כל כך את פריה. עד אשר נרדם רוח החיים, עד אשר נסתלקה לגמרי הבושה הציבורית... והמון אנשים מאחינו שהם כל כך צריכים להשתדל שתהא דעתם מעורבת עם הכלל כולו, לא יחושו במה שכל אדם בעל חושים בריאים צריך לחוש, ויעליבו לעינינו את קודש ה', את קדושת שבת ויום טוב באופן גס כל כך.

אמנם, כמה שנמעט את העניין- לא נמלט מידי עלבון קודש נורא, סוף כל סוף הסכימה קבוצה של בני ישראל בארץ ישראל לחלל שבת ויום טוב בפומבי, ומה שהיה הדבר מפני אידיאל כללי- זהו מוסיף עוד ליתן על העוון צורה בולטת, הראויה למחאה היותר אדירה מכלל כל האומה. על כן בשם כל קהל עדת ישראל יושבי ארץ ישראל, בשם יושבי הערים והמושבות, בשם הוועדים הנכבדים. והחתומים הרבים היחידים אשר שלחו את דבריהם אלינו ברגש ההשתתפות בצער ומחאה נוראה הננו מוחים נגד העובדה המחפירה הזאת... דעו נא אחים קרובים ורחוקים, כמה אתם מבלעים בעובדות מלאות בושה וכלימה כאלה את משאת נפשנו. לא אדבר כעת על העניין מצד אמיתת הקודש, מצד אור ה' וחיי אמת שבקדושת התורה והמצווה, וקדושת שבת ויום טוב, שהיא כמובן מוכפלת בכמה וכמה מעלות על אדמת הקודש.